

zborniku, Planinskem vestniku in drugih poljudnih revijah, si je med slovenskimi geografi pridobil sloves ne le najbolj vsestranskega poznavalca Gornje Savinjske doline, temveč tudi edinega, ki je kot regionalni geograf specializiran na eno pokrajino. Ko pa je postala Gornja Savinjska dolina pretesna za njegovo proučevanje hribovskih kmetij, je raziskave razširil na vso SR Slovenijo in zanje v svojem inštitutu pridobil sodelavce. Sam je doslej v Geografskem zborniku objavil osem daljših razprav o samotnih hribovskih kmetijah: na Solčavskem (1963), v Lučki pokrajini (1965), v vzhodnem delu Gornje Savinjske doline (1969), v Gornji Savinjski dolini po letu 1967 (1979), ob Kokri in v Krvavškem predgorju (1981), med Preddvorom in Begunjami (1980), med dolinama Kokre in Drage (1984), v Polhograjskem hribovju in sosedstvu (1985). Vse te študije slonijo na zelo podrobnem geografskem, zlasti gospodarskem in socialnem gradivu za vsako kmetijo posebej. Ker je Meze o zaključkih seznanjal tudi širšo slovensko in deloma tujo strokovno javnost (Geographica Yugoslavica, 5, Münchner Studien zur Sozial- und Wirtschaftsgeographie, 27), si je pridobil v javnosti ugled strokovnjaka za vprašanja hribovskega kmetijstva. Upamo, da bo jubilar to lahko še potrdil z zaključnim pregledom hribovskih kmetij na Slovenskem, ko bo naloga končana.

Meze se je v širšo strokovno javnost prebil tudi z objavami z drugih geografskih področij. Naj omenimo študijo o razvoju slovenskega reliefa v kvartarju v knjigi Arheološka najdišča Slovenije (1975) in poglavje z naslovom Raziskovanje v odmevni knjigi Slovenske gore (CZ, 1982, zdaj v ponatisu). Treba je pripomniti, da je to dosegel ob vsej znani skromnosti in nevsiljivosti. K temu so pripomogli tudi njegovi številni članki v raznih revijah kot Celjski zbornik, Planinski vestnik, Turistični vestnik, prispevki v raznih enciklopedijah i.t.d.

Za svoje delo je jubilar dosegel številna uradna priznanja. Med drugim je dvakratni dobitnik nagrade Sklada Borisa Kidriča (1967 za geomorfologijo Gornje Savinjske doline, l. 1983 za proučevanje hribovskih kmetij) in priznanja občine Mozirje (1970). Predsedstvo SFRJ mu je l. 1984 podelilo Red dela z zlatim vencem. Geografi ne smemo pozabiti njegovega dela v geografski organizaciji. V GDS je bil več let odbornik in tri leta tajnik, v ljubljanski podružnici dve leti predsednik.

Svojemu nekdanjemu glavnemu uredniku (1979—84) želimo člani uredniškega odbora in čitatelji Geografskega vestnika prav tolikšnega uspeha še pri sedanjem sourednikovanju Geografskega zbornika. Vsi mu tudi želimo trdnega zdravja in nadaljnega plodnega strokovnega dela.

Ivan Gams

Prof. dr. Vladimir Klemenčič — šestdesetletnik

10. julija je praznoval šestdesetletnico eden najvidnejših slovenskih geografov — Vladimir Klemenčič. S svojo energijo in delovno vnemo je v več kot tridesetih letih posegel na tolikšna področja stroke, njene organizacije in aplikacije, da vsega v tem kratkem zapisu še približno ni mogoče zajeti. Izjemno aktiven je bil tudi na drugih področjih, ki so večinoma imela zvezo s stroko, še zlasti z njeno popularizacijo in afirmacijo. Vse to je ves čas uspešno povezoval s svojim osnovnim pedagoškim delom, ki ga je začel opravljati kot asistent po diplomi 1951. leta, nadaljeval kot docent (1960), izredni profesor (1966) in redni univerzitetni profesor od 1972. leta na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Svoj nemirni duh, problemski pristop in vsestransko zanimanje za stroko je dr. Klemenčič izpričal že v svojih prvih raziskovanjih, ko se je lotil agrarne geografije Tuhinjske doline (1952), urbanizacije okolice Kamnika (1953), demogeografske in

manjšinske problematike ter v svoji disertaciji Pokrajina med Snežnikom in Slavnikom (1959) tudi regionalne geografije. Posebno pozornost je Klemenčič posvetil proučevanju Avstrijske Koroške, zlasti njenega prebivalstva. Sprva so bili v ospredju proučevanja popisi prebivalstva. V številnih razpravah, predvsem pa v delu Kritični pretres avstrijskega popisa prebivalstva 1951 z ozirom na jezikovno strukturo na Koroškem (1960) je znanstveno-dokumentirano dokazoval popisne manipulacije v škodo Slovencev. Kritično je spremljal tudi kasnejše popise, še posebej njihovo metodologijo in o tem pisal v razpravah Avstrijski popis prebivalstva po materinem jeziku leta 1976 in v drugih razpravah. Ob vsem tem se je lotil tudi priprave karte dvojezičnih imen na Avstrijskem Koroškem (1972), ki je še danes edini in najbolj uporabljen tovrstni vir. Kasneje je svoje proučevanje razširil na vsa narodnostno mešana območja tostran in onstran meja. Proučevanja so postajala vedno bolj kompleksna socialnogeografska, s čimer je kot eden najboljših poznavalcev socio-ekonomskih procesov obravnavanih območij veliko prispeval k njihovemu reševanju. Eden prvih je z znanstveno metodo razlagal razvojne procese v obmejnih in hkrati tudi večinoma manj razvitih območjih, pri čemer njegove ugotovitve o smereh nadaljnjega razvoja sodijo že v področje prognoze. Veliko pozornosti je posvečal izpopolnjevanju metodologije tovrstnih proučevanj, o čemer je poročal na številnih domačih in tujih znanstvenih sestankih. Med njimi je bila posebej pomembna konferenca o evropskih narodnih manjšinah l. 1974 v Trstu, kjer je za soorganizacijo prejel plaketo Tržaške pokrajine. Na ta način in še zlasti s svojim angažiranim nastopanjem je veliko prispeval k praktičnemu reševanju narodnostne in razvojne problematike na narodnostno mešanih in obmejnih območjih. Njegova posebna pozornost je veljala tudi Prekmurju, kamor je podobno kot na Koroško s posebno ljubeznijo vodil številne generacije študentov geografije. Prekmurje proučuje že več kot 15 let s svojimi sodelavci, študenti in v okviru mladinskih srednješolskih raziskovalnih taborov na narodnostno mešanem ozemlju.

Več kot trideset let se Klemenčič ukvarja z metodologijo proučevanja prebivalstva. Je neumoren proučevalec prebivalstva Slovenije v celoti in njenih posameznih delov v procesu deagrarizacije in urbanizacije, v zadnjem času predvsem Alpskega sveta, Dolenjske z Belo krajino in JV Koroške. Med njegovimi tipologijami prebivalstvenih procesov je zlasti znana karta demografskih območij Slovenije (1972). Bil je najbolj temeljit proučevalec migracij delovne sile v industrijska podjetja (1963) in migracij nasploh (Prostorska diferenciacija Slovenije po selitveni mobilnosti prebivalstva 1971). Enako važnost je posvetil tudi problematiki novejših ekonomskih migracij ter slovenskim in jugoslovanskim izseljencem po svetu. S tem se je seznanjal tudi v ZDA in tesno sodeluje s specializiranimi inštitucijami v Jugoslaviji in inozemstvu kot konzultant, predavatelj in mentor doktorantom. V sedemdesetih letih so ga močno pritegnila tudi metodološka vprašanja še danes aktualnih vprašanj mešanih gospodinjstev (1968).

Sodelovanje z madžarskimi geografi, še posebej pa s poljskimi, je Klemenčiča močneje usmerilo na področje agrarne geografije. Rezultat sodelovanja pri projektu proučevanja izrabe tal v vzhodnoevropskih državah je porodilo številne študije, med katerimi je Kmetijska proizvodnja in izraba tal vasi Podgorje pri Kamniku (1962) klasičen model tovrstnih proučevanj širom po Jugoslaviji. Sodelovanje z nemškimi geografi, še posebej z münchensko socialnogeografsko šolo, kjer je Klemenčič večkrat izpopolnjeval svoje znanje, je poglobilo njegovo socialnogeografsko usmeritev, pri uveljavljanju katere je imel sicer številne težave. Praktično in teoretično je ta usmeritev prišla najbolj do izraza v proučevanjih deagrarizacije in urbanizacije Slovenije, med katere štejejo poleg številnih drugih tudi naslednje študije Industrialisierung und Raumwirksame Urbanisierung in Slowenien und Jugoslawien (1981). Problemi semi agrarne strukture in semi urbanih območij v Sloveniji (1981), Urba-

nizacija in deagrarizacija ter izraba tal za proizvodnjo hrane (1982).

Aplikativna usmerjenost Klemenčičevega znanstveno-raziskovalnega, organizacijskega ter mentorskega dela je povezana z njegovim dolgoletnim delom v Inštitutu za geografijo univerze, ki mu je bil ob delovnem mestu profesorja na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete uspešen direktor od njegove ustanovitve 1962. leta kar celih 18 let do leta 1980. Da je bilo takratno delo Inštituta, v katerega so bili kot zunanji sodelavci vključeni skoraj vsi delavci Oddelka in Pedagoške akademije v Mariboru, uspešno in odmevno, je v veliki meri njegova zasluga, kar ni treba posebej poudarjati. Zadostuje že podatek, da je bilo delo sodelavcev znano in cenjeno tudi daleč preko naših meja. To je tudi obdobje najbolj intenzivnega jubilarntovega sodelovanja pri proučevanjih v drugih območjih Jugoslavije, še zlasti s hrvatskimi in makedonskimi kolegi.

Izredno ploden je jubilarnt pri navezovanju, vzdrževanju in krepitvi stikov. V tujini je objavil kar 44 del, predaval je na številnih tujih in jugoslovanskih univerzah, med drugim je imel ciklus predavanj na podiplomskem študiju na Dunaju, na mednarodnih, jugoslovanskih in slovenskih simpozijih in kongresih, kjer je s svojimi svežimi in aktualnimi idejami vedno vzbujal pozornost. Vodil je številne akcije s tujimi in domačimi geografskimi inštitucijami, tehtno pa je bilo tudi njegovo sodelovanje s slovenskima raziskovalnima inštitutoma v Trstu in Celovcu. Nešteto geografov ter študentskih ekskurzij je vodil po Sloveniji. Za vse to ga je Geografsko društvo Makedonije izvolilo za častnega člana, Italijansko geografsko društvo za dopisnega člana in Münchensko geografsko društvo za svojega člana.

Klemenčičevo organizacijsko in družbeno politično delo obsega domala vse geografske dejavnosti od Geografskega društva Slovenije, v katerem je bil dolga leta član raznih organov, njegov podpredsednik in tri leta tudi predsednik, pa do članstva v Predsedstvu Zveze geografskih društev Jugoslavije v funkciji podpredsednika in predsednika Komisije za znanstveno delo. Bil je eden najbolj aktivnih članov izjemno dejavne generacije jugoslovanskih geografov, česar se ob današnjem stanju v organizaciji jugoslovanske geografije lahko le z nostalgijo spominjamo. Omeniti velja še njegovo članstvo v raznih republiških komisijah za znanstveno delo, za problematiko zamejskih Slovencev in drugo, dolgoletno članstvo v raznih komisijah Raziskovalne skupnosti Slovenije, kjer je bil dve leti tudi predsednik izvršilnega odbora. Dolga leta je bil član uredništva Geografskega vestnika in Geographice Slovenice, poleg tega pa še urednik, sourednik in član uredniških odborov številnih zbornikov.

Da sodi jubilarntovo pedagoško delo prej na začetek kot na konec prikaza njegovega delovanja kaže velika odmevnost njegovega pedagoškega dela, mentorstva pri magistraturah in disertacijah, petnajstletno delo z mladimi raziskovalci na mladinskih raziskovalnih taborih v Prekmurju in drugod, za kar je prejel plaketo gibanju Znanost mladini. Dolga leta je vodil vsakoletne ekskurzije koroških maturantov po Jugoslaviji ter uvajal mlade raziskovalce in študente v znanstveno-raziskovalno delo. Je eden redkih univerzitetnih profesorjev, ki zna študente navdušiti za stroko. Kot direktor Inštituta za geografijo je mlade raziskovalce usmerjal na študij v znana evropska geografska središča, bil je prijatelj in mentor mariborskim geografom. Posebno doživetje so njegove terenske vaje, na katerih razprava začenja ob odhodu iz Ljubljane in traja pozno v noč.

Za svoje vsestransko obsežno delo je jubilarnt prejel red dela z zlatim vencem, za znanstvene dosežke pa nagrado Sklada Borisa Kidriča. Če za koga velja, da leta niso važna, velja to za Vladimirja Klemenčiča. Njegova delovna vnema in raziskovalni nemir ne upadata. Prav v zadnjem času se je z vsem žarom usmeril v organizacijo, raziskovanje in pripravo metodologije projekta Geografske primernosti organizacije proizvodnih celic na Koroškem.

Vedno znova odkriva prostorske probleme in raziskovalno vznemirja ter drami slovensko geografijo, za katere položaj si je prizadeval vseh trideset let.

Slovenski geografi mu želimo še obilo zdravih let, da bi še naprej z njemu lastnim optimizmom pomagal uspešno ubirati vedno bolj zavita pota slovenske geografije v znanosti, praksi in šoli.

Mirko Pak

Prof. dr. Branislavu Bukurovu v spomin

20. aprila 1986 je v Novem Sadu umrl častni član Geografskega društva Slovenije, univ. prof. in akademik dr. Branislav Bukurov. Spominjajo se ga predvsem starejše in srednje generacije slovenskih geografov, s katerimi je rad sodeloval, jih vodil po njemu nadvse dragi Vojvodini, ter z njemu lastno vnemo in toplino razlagal njeno kompleksno geografsko problematiko.

Rodil se je 13. maja 1908 v banatski vasi Ostojičevu, po diplomi pa ga je službena pot vodila od gimnazijskega profesorja v Senti preko univerzitetnega profesorja v Beogradu do Novega Sada, kjer je osnoval Geografsko katedro in kasneje Inštitut za geografijo na Naravoslovno-matematični fakulteti. Bil je njegov dolgoletni direktor, poleg tega pa še skoraj dvajset let prvi podpredsednik Matice srpske, sekretar Oddelka za naravne znanosti in urednik Zbornika za prirodne nauke Matice srpske, ter dolgoletni predsednik Geografskega društva Vojvodine. Izjemno obsežno in vsestransko pa je bilo Bukurovo dolgoletno znanstveno delo, ki ga je v izjemno velikem obsegu organiziral in vanj uvajal tudi mlade raziskovalce. Že to, da je bil organizator in seveda tudi snovalec metodologije za proučevanje kolonizacije Vojvodine po prvi in drugi svetovni vojni, organizator proučevanja Šajkaške, sistematskega proučevanja vojvodinskih mest in podeželskih naselij ter organizator meddisciplinarnih raziskovanj Fruške gore in Vršačkih planin ter končno nosilec projekta Proučevanje občin Vojvodine, ga uvršča med naše prve organizatorje in sistematične proučevalce regionalnih enot.

Bukurov je v svojih proučevanjih Vojvodine posegel domala na vsa področja geografije, pa tudi na nekatera sorodna, pomembna za geografsko tolmačenje organizacije prostora. Iz njegovih številnih knjig, razprav, strokovnih člankov, visokošolskih učbenikov, enciklopedijskih prispevkov, elaboratov in drugega naj navedemo le nekatere. Iz geomorfologije Dolina Tise v Jugoslaviji (1948), Geomorfološke crte južne Bačke (1953), Geomorfološke prilike banatskog Podunavlja (1954), Geomorfološke prilike severnog Banata (1961), sintetično-študijo Geomorfološki prikaz Vojvodine (1953), Fizično-geografski problemi Bačke (1975). S področja hidrogeografije je napisal tri dela, med temi Jezera i bare u Bačkoj (1954) in Veliki kanal Dunav-Tisa-Dunav (1949).

Še več je napisal s področja družbene geografije, kjer ga je zanimalo skoraj vse o Vojvodini, največ pa o prebivalstvu: Posleratne migracije u severozapadnom Potisju (1939), Poreklo stanovništva Vojvodine (1957), Kolonizacija Bačke za vreme drugog svetskog rata (1971), Stanovništvo i naselja u Potamišju (1968). Dodati je treba njegove številne študije o vojvodinskih naseljih, ki so bile metodološki kašipot številnim raziskavam vojvodinskih naselij v šestdesetih in sedemdesetih letih. Pisal je tudi o ekonomsko-geografski, agrarnogeografski, prometno-geografski in sorodni problematiki. Njegovo najbolj obsežno delo pa je Geografski prikaz Vojvodine (1968), namenjen širšemu krogu čitalcev, kar je sploh značilnost domala vseh njegovih del. Poleg Vršačkih planin (1950) je napisal še vrsto regionalnogeografskih del in učbenikov.